

Miljö- och Energidepartementet
Kemikalieenheten
Jerker Forssell

Remissyttrande

Mikroplaster- Naturvårdsverkets redovisning av regeringsuppdrag om källor till mikroplaster och förslag på åtgärder för minskade utsläpp i Sverige

Er ref: M2017/01473/Ke

Vårt diarienummer: R-901-2017

Svensk Handel, som är handelsföretagens intresseorganisation och företräder 11 000 små, medelstora och stora företag med nära 300 000 medarbetare, får med anledning av remissen anföra följande:

Allmänna synpunkter

Med anledning av Naturvårdsverkets redovisning av regeringsuppdrag om källor till mikroplaster och förslag på åtgärder för minskade utsläpp i Sverige har Svensk Handel följande att anföra.

Vi välkomnar regeringens ambitioner att arbeta för minskad miljö- och klimatbelastning samt motverka nedskräpning. Men för att komma åt problemet med marin nedskräpning krävs insatser på såväl nationell som internationell nivå med förändrade attityder, förbättrad avfallshantering och ökad återvinning.

Sverige anses vara ett föredöme och har kommit långt i frågor som rör avfallshantering. Sverige har investerat i och byggt upp en väl fungerande infrastruktur för hur olika avfallsströmmar samlas in och omhändertas.

Naturvårdsverket lyfter på flera ställen i rapporten att det idag finns stora kunskapsluckor kring mikroplaster vad gäller dess källor, spridningseffekter och exakta kvantiteter. Vidare saknas det en global definition av mikroplaster samt en gemensam standard för hur provtagning görs – så det är mycket svårt att kunna jämföra resultat internationellt.

Svensk Handel ser detta som prioriterade frågor och instämmer med Naturvårdsverket att det är viktigt att avsätta medel till forskning och utveckling för att höja kunskapen på området. Svensk Handel ser gärna att man tar fram en definition av mikroplast på global nivå, men minst EU-nivå.

Vidare ser Svensk Handel det som viktigt att Sverige fortsatt deltar i och driver på det internationella arbetet då nedskräpning inte bara är ett mikroplastproblem utan en större fråga som måste adresseras globalt.

Frågor som rör hållbarhet och effektivare material- och avfallshantering står idag högt på handelsföretagens agenda. Handeln vill bidra till att bygga en resurseffektiv och cirkulär ekonomi. Detta gör vi genom att skapa hållbara, lönsamma och effektiva affärsmodeller för återbruk och återvinning. Många företag ser miljömässiga och ekonomiska vinster med att arbeta aktivt för att förbättra den egna avfallshanteringen i syfte att minska resursanvändningen.

Som delägare i Plastkretsen är Svensk Handel tillsammans med Svensk Dagligvaruhandel engagerade i dessa frågor. Plastbärkassar – är något som varit mycket i fokus på sistone och som engagerar både Svensk Handel och dess medlemmar. Handeln vill vara med och bidra till att minska den onödiga konsumtionen av påsar. Plastbärkassar är en plastförpackning och ingår i producentansvaret för plastförpackningar. Det innebär att det finns en – av näringslivet - uppbyggd infrastruktur för omhändertagande av dessa förpackningar. Konsumenter kan när de inte längre vill använda kassarna lämna dem på återvinningsstationer och återvinningscentraler för återvinning. I Sverige återanvänds dessutom över 90 procent av plastbärkassarna inom dagligvaruhandeln till soppåsar.

Svensk Handel är medvetet om att det finns fortsatt förbättringspotential vad gäller att samla in och återvinna plastförpackningar i Sverige. Vi välkomnar ökad insamling och återanvändning av så väl plastbärkassar som andra förpackningar och material. Handeln har en viktig roll att spela i den cirkulära ekonomin och vi deltar gärna i detta arbete och vill vara med och bidra i frågor som rör bättre resurshantering, minskat avfall och motverkar nedskräpning.

Svensk Handel har valt att fokusera på att svara på remissen utifrån för handeln mest relevanta delar av rapporten som till exempel mikroplaster och textilier samt nedskräpning och informationsinsatser.

Synpunkter på utredningens förslag

7. Mikroplastutsläpp från textiltvätt

Inom Svensk Handel finns ett branschkansli för sko-, hemtextil-, sport- och modehandeln: Svensk Handel Stil. Företag inom denna bransch utgör en stor del av Svensk Handels drygt 11 000 medlemmar och bland dem finns såväl kedjor som fristående butiker och varumärken med eller utan egen produktion av kläder och textilvaror.

Företagen verkar i allt högre utsträckning på en global marknad, såväl genom sin import av varor som sin försäljning genom olika kanaler, där e-handeln till kunder utanför Sveriges gränser växer. Inom EU finns gemensamma regelverk för produktsäkerhet och en miniminivå när det gäller användning av kemikalier (REACH). Svenska företag har kommit långt med att på frivillig väg ta ansvar och ställa ännu högre krav på att de varor som de själva designar och importerar skall vara tillverkade på ett etiskt sätt, säkra och fria från farliga ämnen. De arbetar gemensamt med att förbättra både arbetsförhållanden och miljömässiga betingelser i produktionen. Generellt kan sägas att svenska företag har bra kontroll på sin leveranskedja. Motsvarande kontroll finns däremot inte när konsumenter handlar på nätet direkt från företag och tillverkare i länder utanför EU.

Vi ansluter oss till remissvar från TEKO, Sveriges Textil och Modeföretag. Både TEKO och Svensk Handel har deltagit i Naturvårdsverkets och Kemi:s textdialoger samt i Nordiska Ministerrådets projekt med en nordisk handlingsplan för hållbart mode och textil, samt ingått i miljöministerns rundabordsamtal om avfallshantering. Svensk Handel följer arbetet och forskningen inom Mistra Future Fashion och Svensk Handel Stil har sedan många år samarbetat med Sustainable Fashion Academy och sökt inspirera fler företag i branschen att lära sig mer om hållbart mode. Inom Svensk Handel finns dessutom en grupp företag, T4RI – Textiles for Recycling Initiative – som under flera år samverkat kring frågan om producentansvar för textil, som vi nu ställer oss positiv till. Några svenska kedjeföretag som också är medlemmar i Svensk Handel har på frivillig väg börjat ta emot textil från kunder i syfte att informera och aktivera för att minska mängden textil i hushållsavfallet.

7.1 Mikroplast i textilier

Vi är medvetna om att syntetfibrer från kläder är en bidragande källa till det totala utsläppet av mikroplaster, vilket Naturvårdsverket visar i sin rapport.

Det framgår också att de svenska avloppsreningsverken har en hög avskiljningsgrad för mikroplaster och att de större partiklarna filtreras bort.

Mikroplastutsläppen från syntetfibrer som går till svenska avloppsreningsverk beräknas till 8 - 945 ton per år.

0.2 – 19 ton per år från textiltvätt antas nå hav, sjöar och vattendrag, medan övriga partiklar hamnar i slammet (som alltså kan tas om hand). Det är en mycket liten mängd jämfört med vad däckslitage (7 670 ton per år) och konstgräsplaner (1 640-2 460 ton per år) avger i Sverige, med okänd mängd som når hav, sjöar och vattendrag. Men självklart måste allt göras, som med rimliga och proportionerliga medel går att åstadkomma för att få bort så mycket som möjligt av de fibrer som härrör från textil.

Eftersom en större del av fibrerna som avges från textilprodukter kan antas släppa redan under tillverkningen bör insatser riktas mot att identifiera och eliminera källor i produktionsprocesserna. Det kräver samverkan mellan flera aktörer i kedjan och vi är eniga med TEKO om att resurser framför allt måste satsas på studier och projekt som syftar till att identifiera och ta fram åtgärder för att minimera risken för att fibrer över huvud taget släpper från textilen och förs vidare ut i naturen. Vi vill här hänvisa till den undersökning som gjorts inom ramen för Mistra Future Fashion, där det till exempel visar sig viktigt vilken teknik som används när delar till ett plagg skärs till.

Vi ansluter oss till TEKO:s kommentarer till rapportens förslag till åtgärder, med följande tillägg:

7.3 Orsaker till utsläpp av mikroplast från textiltvätt

I rapporten anges följande beteenden, val och beslut som orsakar utsläpp av mikroplast från tvätt av textil:

- materialsammansättning,
- konstruktion,
- konsumtionsval,
- tvättmetod.

7.3.1 Produktion och konstruktion

I avsnittet förs ett resonemang om externa effekter. Det finns negativa externa effekter även av andra material, t ex bomull, men där uppstår de i

första hand i produktionsfasen (redan som råvara). Det blir därför fel att tala om dessa här, då vi inte sitter med full information och kan jämföra med andra material.

Studier har inletts och vi vill i sammanhanget också hänvisa till rapporten "Microplastics, Shedding" (2017 Roos et al), som redogör för en experimentell utvärdering av huruvida fibersläpp av mikroplast från olika typer av polyestertyger hänger ihop med konstruktionsparametrar. Enligt de preliminära resultaten minskas risken för mikroplastfällning från plagg om:

- borstning undviks,
- skärning med ultraljud appliceras vid tillskärningen inför sömnad,
- mikropartiklar på tyger avlägsnas redan i produktionssteget.

7.3.2 *Konsumtionsledet*

Vad gäller tvättmetod kan tilläggas att en orsak till mer slitage och fibersläpp i konsumenttvätt möjligen kan vara att plagg tvättas med dragkedjor öppna, där taggarna sliter på tyget. Kanske kan kardborre bidra på liknande sätt. Torktumling ökar slitage och fibersläpp mer än häng-torkning. Tvätteteknik för mindre slitage är därför något som borde vara intressant att lära ut till konsumenter både ur fibersläpp- och hållbarhetssynpunkt.

7.5 **Förslag till åtgärder**

7.5.1 *Information*

INFORMATION TILL KONSUMENTER

Vi vill betona proportionalitet och det som TEKO också skriver i sitt svar, att konsumenten inte får ges intryck av att kläder och produkter av syntetfiber är farliga för miljön och därför ska undvikas. Syntetiska fibrer kan också bidra till att göra kläder mer hållbara och det är produktutveckling och information om hur man bäst tar hand om sina kläder som är det viktigaste nu. I rapporten nämns i detta avsnitt att konsumenten ska inse att syntetmaterial släpper plastpartiklar, men det ger inte en rättvisande bild av problemet. Konsumenter måste få en helhetsbild och allmän information om vikten av att hålla rent från damm, att dammsuga och rengöra filter i tvättmaskin, luftfilter etc är något som kan göra stor nytta. Det är viktigt att konsumenten får tips och råd om hur man tvättar på ett bra sätt för minskat slitage och fibersläpp (stängda dragkedjor, undvika

torktumling t ex). Partiklar släpper inte bara från kläder och i tvätt, utan även vid annat slitage och vid användning av andra produkter av syntet, så som mattor och möbiltyger.

INFORMATION TILL UPPHANDLANDE MYNDIGHETER

Vi betonar också det TEKO anför gällande att föra in kriterier för mikroplaster från textilier i upphandlingskrav: det måste finnas ett tillräckligt kunskapsunderlag att basera sådana krav på och framför allt en standardiserad mätmetod för analys som gäller på EU-nivå.

7.5.2 *EU-nivå*

Att utveckla filter för tvättmaskiner och införa krav på EU-nivå kan vara en effektiv åtgärd, särskilt om filter kan monteras in i äldre maskiner också. Även om vi inom ett par år utvecklat tillverkningsprocesser som minskar fällningen av mikropartiklar avsevärt, så kommer vi att ha produkter av "gammal syntet" bland de många slitstarka plagg som redan existerar i flera år framöver.

Vi vill åter betona att uppströmsarbetet är viktigt där man ser till hela processen och tillverkningen. Mistra-rapporten "Microplastic shedding" visar t ex att det är viktigt hur bitar till plagg skärs till och innan de sätts samman. Det är framför allt mer kunskap om själva materialets beskaffenhet som kan leda till avsevärda förbättringar om minskade utsläpp av mikroplast från textil framöver.

9. Mikroplastutsläpp från Nedskräpning

Det är viktigt att lyfta frågan om att nedskräpning inte bara är ett mikroplastproblem utan en större fråga vars ursprung ofta har att göra med bristande avfallshantering som måste adresseras på EU- eller global nivå. Inte minst är problemet med skräp som flyter i land på Bohuskusten (med ursprung utanför Sverige) ett bevis på detta.

Svensk Handel instämmer i att informationskampanjer är nödvändiga för att minska utsläppen av mikroplaster i naturen. Det gäller så väl mot konsumenter som mot aktörer som producerar och/eller tillhandahåller produkter som kan bidra till utsläpp av mikroplaster. Här rör det sig om attityd- och beteendeförändringar likväl som att kontinuerligt informera och höja kunskapsnivån hos berörda aktörer.

Källorna till nedskräpning är mycket diversifierade, vilket innebär att en bred informationsinsats är nödvändig och att alla berörda aktörer tar sitt ansvar. Svensk Handel anser därför att informationsinsatser mot allmänheten inte bör finansieras via producentansvaret.

9.4.2 Statlig finansiering av strandstädning

Svensk Handel tillstyrker förslaget om att strandstädning längs Bohuskusten i detta fall kan ske med statliga medel.

9.4.2 Behov av en utvecklad informationskampanj

Svensk Handel tillstyrker förslaget om att arbetet med informationskampanjer kring marin nedskräpning bör utvecklas inom ramen för det redan beslutat åtgärdsprogrammet för havsmiljö. Vi välkomnar en belysning av olika konsumentartiklar som kan bidra till mikroplastutsläpp.

Svensk Handel välkomnar därför förslaget med förstärkta anslag till såväl Havs- och vattenmyndigheten som Naturvårdsverket för att säkerställa en långsiktig finansiering och öka möjligheterna till fördjupade kunskapsinhämtningar och analyser

9.4.3 Fortsatt regionalt samarbete

Svensk Handel tillstyrker förslaget och ser det som mycket viktigt att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten fortsatt driver på arbetet i respektive HELCOM och OSPAR för att minska det marina skräpet och arbeta för en förbättrad avfallshantering regionalt och globalt.

SVENSK HANDEL

Mats Hedenström

Ann Christiansson